דאס אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

וועטער: קלאר און וואַרים

די אַלטסטע אידישע צייטונג אין מערב קאַנאַדע עטאַבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאָג

זון אויפגאַנג 4.12
זון אונטערגאַנג 8.34

מאָנטאָג יג׳ סיון, תר״ע. — דערשיינט יעדן טאָג חוץ שבת און זונטאָג — Published daily except Saturday and Sunday. — Vol. 20, No. 114. Winnipeg, Monday June 9, 1930.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
JUN 12 1930
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

קאַראָל פּראָקלאַמירט קעניג פון רומעניע

מאניו רעזיגנירט, צייטווייליקע רעגירונג איז פאַרמירט געוואָרן

קאַראָל קומט צו פליען פון פראַנקרייך אויף אַן עראָפּלאַן און ווערט אויפגענומען ווי אַ קינג. — בראַטיאַנו איז געווען דער איינציקער אין פאַרלאַמענט צו שטימען קעגן קאַראָלן.

רעזיגנירט

פּרעמיער מאניו פון רומעניע

די אָפּשטימונג אין פאַרלאַמענט אין בוקאַרעסט, יוני 9.— עקס־קרוין פּרינץ קאַראָל, וועלכער איז פריִיטאָג אומדערוואַרטעט פאַר׳ן ברייטן עולם געקומען צו פליען אהער אויף אַן עראָפּלאַן פון פאַריז, איז נעכטן אויף אַ ספּעציעלער זיצונג פון פאַרלאַמענט פּראָקלאַמירט געוואָרן קעניג פון רומעניע, אַנטעראָ׳ן נאָמען קאַראָל דער צווייטער. זיין זון מיכאַיל, וואָס איז געווען קעניג פון רומעניע זינט דעם טויט פון קעניג פערדינאַנד׳ס, איז פּראָקלאַמירט געוואָרן קרוין פּרינץ.

בודאַפּעסטער געריכט פאַרורטיילט אַנטיסעמיטישן רעדאַקטאָר צו טורמע

בודאַפּעסט, יוני 8 (איטאַ). — יאָהאַן רעפּאַסי, דער רעדאַקטאָר פון אַן אַנטיסעמיטישן וואָכנבלאַט, איז נעכטן באַשטראָפט געוואָרן אין הינגעריכט צו צוויי וואָכן טורמע פאַר אַן אַנטיסעמיטישן קעגן דער אידישער רעליגיע.

אין אַן אַרטיקל אין זיין בלעטל האָט דער רעדאַקטאָר באַשולדיקט אַז די אונגאַרישע אידן הערשן איבער די קריסטן, כאָטש עס איז אין אונגאַרן פאַראַן אַ קריסטלאַכע רעגירונג, און אַז די הייזער און פעלדער גייען ביסלאַכווייז איבער אין אידישע הענט.

אַרויסגעבנייק דעם אורטייל האָט דער ריכטער דערקלערט, אַז די שטראָף איז פאַרגלייכלאַך קליין, ווייל ער נעמט אין באַטראַכט, אַז דער רעדאַקטאָר איז נעבאַך אַן עם־הארץ, ווייל ער האָט בלויז אַן עלעמענטאַרע שול־בילדונג.

——(::)——

3 אַראַבער וועלן הינגעריכטעט ווערן באַלד

קאַיראָ, יוני 9 (איטאַ). — דריי פון די פאַראורטיילטע צום טויט אַראַבער, וועלכע זיינען נים באַגנאַדיקט געוואָרן, וועלן הינגעריכטעט ווערן יוני 17טן, לויט אַ באַריכט פון׳ם חיפה׳ער קאָרעספּאָנדענט צו דער הינער אַראַבישער צייטונג ״מאַקאַמאַס״.

ענגלאַנד זוכט זיי צופרידן שטעלן אַראַבישע פאָדערונגען פאַרהיטנדיק אידישע רעכט

שילם גיט צו, אַז בריטישע רעגירונג באַטראַכט פראַגע פון פאַרלאַמענט פאַר ארץ ישראל

זשענעוואַ, יוני 9 (איטאַ).— דראַמאַנד שילם, אונטער־סעקרעטאַר פאַר די קאָלאָניעס, האָט פאַר פאַרשטייער פון דער פּרעסע דערקלערט, אַז ער ווייס נאָרנישט וועגן אַ באַריכט אין ״ניו־יאָרק וואָרלד״, אַז די אַראַבער האָבן געוואונען פון ענגלאַנד זייער פאָדערונג פאַר אַ פאַרלאַמענט אין ארץ־ישראל.

מר. שילם האָט אָבער צוגעגעבן, אַז די בריטישע רעגירונג שטודירט פאַרזיכטיק די מעגלאַכקייט צו בריינגען אין אָנקלאַנג די וואונשן פון די אַראַבער אין דער דאָזיקער פראַגע אין דער דאָזיקער פּאַרלאַמענטאַרישער מאַנירע, מיט די בריטישע פּאַרטייען טונגען צו די אידן וואָס קומען אַרויס פון דעם מאַנדאַט.

מר. שילם האָט אויף דערקלערט, אַז ענגלאַנד האָט נאָך ניט דערגרייכט קיין שום באַשלוס וועגן דעם ענין.

עס ווערט אָבער דאָ פאַרשטאַנען, אַז ענגלאַנד וועט אין דער נאָענטער צוקונפט מאַכן אַן אָנבאָט צו די אַראַבער וועגן אַ נייער אַפּעלירונג פון דער פאַלעסטינער אַראַבישער פאָלקס־פאַרטיי צו דער בריטישער רעגירונג.

650 בריטישע פּאָליציסטן איצט אין ארץ־ישראל

זשענעוואַ, יוני 9 (איטאַ). — נאָכדעם ווי די מאַנדאַטן קאָמיסיע האָט אונטערזוכט די לעצטע אומרוען אין ארץ־ישראל און זייערע נעענטערע און ווייטערע אורזאַכן, האָט זי אויף איר שבת׳דיקער זיצונג באַטראַכט די מיטלען וואָס זיינען אָנגענומען געוואָרן ניט צו דערלאָזן צו ווייטערדיקע אויסברוכן.

דראַמאַנד שילם, בריטישע קאָלאָניאַל־סעקרעטאַר, האָט אויפגעזאָגט אַז אין דער לעצטער צייט האָט אַן אַנטיסעמיטישע בעוועגונג אָנגעהויבן אָנהייבן אַרויסגיין אין אַ גרויסן מאַס אין פּאָלען, אין אונגאַרן, אין רומעניע, אין בעלגיע, אין פראַנקרייך, אין ליטע, אין לאַטוויע, אין אַלגעריע, אין מאָראָקאָ, אין אַלבאַניע, אין בולגאַריע, אין יוגאָסלאַוויע, אין אונגאַרן, אין אַלבאַניע, אין בולגאַריע, אין יוגאָסלאַוויע, אין אַלגעריע, אין מאָראָקאָ, אין לאַטוויע, אין ליטע, אין פּאָלען, אין בעלגיע, אין פראַנקרייך, אין רומעניע, אין אונגאַרן.

בולוט בלבול אַגיטאַציע אָנגעפירט אין לאַטווישן אונווילן־סיטעט

ריגע, יוני 8 (איטאַ). — אין לאַטווישן אונווערסיטעט ווערט אַן אָנגעפירט אַן אַנטי־אידישע בלוט־בלבול אַגיטאַציע, לויט ווי עס מעלדעט די אידישע צייטונג ״פרימאָרנאָ״.

די מעלדונג גיט איבער אַז די באַדיינער פון אונווערסיטעט פאַרקויפן צו די סטודענטן כלומר׳שטע פּאַטאַגראַפיעס וואָס שטעלן פאַר ווי אַזוי אידן־קוילן קריסטלאַכע קינדער און צאַפּן אויס זייער בלוט.

די אידישע דעפּוטאַטן האָבן זיך געוענדעט צו יוסטיץ מיניסטער און צום רעקטאָר פון אונווערסיטעט, אַז זיי זאָלן אָפּשטעלן די דאָזיקע אַנטיסעמיטישע העכצעס. די ענטפערס וואָס די דעפּוטאַטן האָבן געקראָגן זיינען אָבער געווען ניט צופרידנשטעלנדיק, און די אידישע דעפּוטאַטן גרייטן זיך אויפצוהויבן די דאָזיקע פראַגע אין לאַטווישן סיים.

ווירקונג פון קאַראַלס צוריקער אויף אידישער לאַנג אומבאַשטימט

(ספּעציעל פאַר ״דאָס אידישע וואָרט״)

ווין, יוני 9 (איטאַ). — צי וועט די אידישע לאַנג אין רומעניע פאַרבעסערט ווערן מיט דער קרוינונג פון קינג קאַראַל און מיראַנעסקוס צייטווייליקער פּרעמיערשאַפט, איז שווער פאַראויסצוזאָגן. — ווי די ווינער פרעסע באַהויפּטעט, פון איין זייט ווערט באַהויפּטעט, אַז קאַראַל איז אַנטיסעמיטיש געשטימט, אָבער פון דער אַנדער זייט וועט די רעגירונג ווערן איצט אַ פעסטערע, מיט מער אַוטאָריטעט, און זי וועט ניט דערלאָזן צו קיין אומרוען, איינשלאָגנדיק די וואָס זיינען געריכטעט קעגן אידן.

דערווייל אָבער ווערט די אַנטי־אידישע אַגיטאַציע אין רומעניע ניט פאַרקלענערט. אַלאַרמירנדיקע באַריכטן קומען אָן פון דרום בוקאָווינע און אַנדערע דיסטריקטן, אַז די אידן לויפן פון די דערפער אין אַ פאַנישן צושטאַנד. אין באַלצי זעצן די קוויזסן פאַר זייערע אַטאַקעס, איינבראָכנדיק זיך אין אידישע הייזער און שלאָגנדיק אידן אין די נאַסן.

עס פאַרבלייבט איצט צו זעען, אויב קאַראַלס קרוינונג וועט פאַרלייכטערן די אידישע לאַגע, אָדער די נייע רעגירונג קאָנפליקטן צווישן די פאַרטייען וואָס די פאַסיסטישע און אַרויסרופן, און וועלכע האָט שוין געפירט צו אַ שפּאַלטונג אין דער ליבעראַלער פּאַרטיי, וועלן פאַראויסזאָגן אַזאַ אַטאַקעס קעגן די אידן.

——(::)——

אַרבעטס לאַגע אין קאַנאַדע פאַרבעסערט געוואָרן אין אַפּריל

וואַשינגטאָן, יוני 9. — קאַנאַדע איז געווען דאָס איינציקע לאַנד, וואו די אַרבעטס לאַגע האָט זיך פאַרבעסערט אין אַפּריל, לויט באַריכטן דערהאַלטן פון׳ם קאָמערציעלן דעפּאַרטמענט.

די ווייץ לאַגע אין קאַנאַדע, לויטעט דער באַריכט, האָט זיך פאַרבעסערט, מיט אַ גרעסערער אָנפראַגע און בעסערע פּריזן. דער אַלגעמיינער האַנדל איז ערגער ווי לעצטן יאָר, אָבער בעסער ווי אין דער זעלבער צייט אין 1928. באַדייטנדיקע פאַרבעסערונגען קאָן מען ניט דערוואַרטן, לויט׳ן באַריכט, ביז׳ן האַרבסט.

——(::)——

רעקטאָר פון ווילנער אוניווערסיטעט שטעלט אָפּ טעטיקייט פון איד. סטודענטן פאַרבאָנד

ווילנע, יוני 8 (איטאַ). — דער רעקטאָר פון ווילנער אוניווערסיטעט האָט אָפּגעשטעלט די טעטיקייט פון פאַרבאָנד פון אידישע סטודענטן, אָנגעבנדיק אַלס אורזאַך, אַז זיי האָבן כסדר געפאָרערט אַ הערגונג פון געלט שטיצע פאַר׳ן פאַרבאָנד.

——(::)——

ס׳איז דאָ היינט כשר׳ע פלייש, אָבער קיינער ווייסט ניט וועגן מאָרגן

״מיר שניידן היינט פלייש, געשאָכטן פון די שוחטים אונטער אויפזיכט פון רבי כהנאַוויטש״. — האָט אויף אונזער אַנפראַגע געענטפערט אַ פאַרשטייער פון די היגע קצבים, ביי וועלכן מיר האָבן געפּרוּווט אויסגעפינען וועגן דעם צושטאַנד פון׳ם ״בשר־כשר סטרייק״. קיין סך האָט ער ניט געוואָלט ריידן. ער האָט בלויז צוגעגעבן, אַז דאָס פלייש וועט פאַרקויפט ווערן אויף די אַלטע תנאים, אָן דעם כעניטיקן שטייער.

ווי רבי כהנאַוויטש האָט אָבער דערקלערט, איז דער ענין נאָך ווייט ניט געלייזט. לעצטן פרייטאָג האָט ער דערלויבט די שוחטים אונטער זיין אויפזיכט צו קויל, בתנאי אַז די ״האַלסיילערס״ זאָלן צורעכענען און זאַמלען דעם 1־סענטיקן שטייער. ווי עס ווייזט זיך אָבער אפילו אַרויס, האָבן די ״האַלסיילערס״ דעם סענט ניט צוגערעכנט, און רבי כהנאַוויטש האָט דאָן די שוחטים באַאויפטראָגט מער ניט צו קויל. די קצבים וועלן אַזוי ווייטער נים קיין כשר׳ע פלייש.

דער איינציקער אויסנאַם וועט זיין, ווי רבי כהנאַוויטש מעלדעט, דער בוטשער מר. פישמאַן, פון סעלקירק עווע. וועלכער האָט אַ גרויסן מאַס פון לאַנד, און זאָגט צו צו אַנטוויקלונג אַ שטאַרקע אַרמיי צו פאַרטיידיקן די רומעניש גרענעצן.

לאָנדאָן, יוני 9. — באַרבאַ יאַנעסקו, קעניג קאַראָל אַ נאָענטער פריינט, זאָגט פאַראויס, אַז נאָר אינגיכן וועט אונגאַרן פאַראייניקן זיך מיט רומעניע אונטער קאַראָלס קרון. ער גלויבט, אַז אין עטלאַכע חדשים אַרום וועט שוין די פראַגע עפנטלאַך פאַרהאַנדלט ווערן.

בריוו־קאַסטן

דזש. גלויבערמאַן, אונגער, סאַסק. — מיר האָבן ניט אַזאַ בוך און מיר האָבן פון אַזאַ קיינמאָל ניט געהערט.

אַלבערטאַ נאָמינירט היינט קאַנדידאַטן פאַר פּראָווינציעלע וואַלן

עדמאָנטאָן, אַלטאַ., יוני 9. — היינט ווערן אין אַלבערטאַ דורכגעפירט די אַפיציעלע נאָמינאַציעס פאַר די פּראָווינציעלע וואַלן וואָס ווערן פאָרגענומען אין פאָנאַקאַ, אייער פון זיינע מיניסטאָרן, א. ל. מעקפערסאָן, איז קאַנדידאַט אין ליטל־קאַו.

די פאַרמערס פאַרטיי וועט נאָמינירן, ווערט דערוואַרטעט, 47 קאַנדידאַטן; די קאָנסערוואַטיוון, 22; די ליבעראַלן, 35; די אַרבעטער, 11, און די אומאָפּהייניקע קאַנדידאַטן וועלן צייכן 26. די אַרבעטער פּאַרטיי וועט האָבן 4 קאַנדידאַטן אין עדמאָנטאָן און 3 אין קאַלגאַרי.

פאַרמער רעגירונג וואָס איז שוין באַלצען יאָר אין מאַכט אין דער פּראָווינץ, איז נאָמינירט געוואָרן אין פאָנאַקאַ, אייער פון זיינע מיניסטאָרן, א. ל. מעקפערסאָן, איז קאַנדידאַט אין ליטל־קאַו.

די פאַרמערס פאַרטיי וועט נאָמינירן, ווערט דערוואַרטעט, 47 קאַנדידאַטן; די קאָנסערוואַטיוון, 22; די ליבעראַלן, 35; די אַרבעטער, 11, און די אומאָפּהייניקע קאַנדידאַטן וועלן צייכן 26. די אַרבעטער פּאַרטיי וועט האָבן 4 קאַנדידאַטן אין עדמאָנטאָן און 3 אין קאַלגאַרי.

קו קלוקס קלען בריוו סטראַשעט מיט נקמה אַרויסגעבער פון צייטונג אין לאַקאַמב, אַלבערטאַ

ווי דער ״קאַלגאַרי העראַלד״ מעלדעט, האָבן די אַרויסגעבער פון ״וועסטערן גלאָוב״, אין לאַקאַמב, אַלבערטאַ, געקראָגן אַ שטרייענדן דראָהונגס בריוו, די צייטונג זאָל אָפּשטעלן די אַטאַקעס וואָס זי האָט לעצטנס געמאַכט אויפ׳ן קו־קלוקס קלען. לאַקאַמב איז ניט לאַנג צוריק געווען די סצענע פון אַ סמאָלע און פעדערן אָפּערע, פאַר וועלכער אַ צאָל אַנגעזעענע בירגער פון לאַקאַמב און פון רעדדייר זיינען דערנאָך אַרעסטירט געוואָרן.

דער בריוו לויטעט צווישן אַנדערש:

״איינערע באַמערקונגען אינ׳ם עדיטאָריעל אין דער לעצטער אויסגאַבע זיינען שטאַרק דערווידער פאַר די קו קלוקס קלען מיטגלידער. דער ק. ק. איז דאָ צו פאַרבלייבן. מיר האָבן אַ מיסיע צו דערפילן און אַ ציל צו דערגרייכן . . . דער ק. ק. ק. באַשטייט אויף אַ הויכן מאָראַלישן שטיינער . . . מיר האָבן אַן אומזעאַבראַ אימפּעריע, אונזערע געזעצן זייענען ניט געשריבענע, אָבער אונזער געטיקייט ווערט אויסגעטיילט שנעל און זיכער, אָן מורא און אָן נשיאת־פּנים.... דורך אייער אַריינמישן זיך וואַרפט איר אַ חשד אויף אומשולדיקע מענשן, — אַ גרויסע זינד אין אונזערע אויגן.

״די קומענדיקע אויסגאַבע פון אייער צייטונג וועט באַוואַכט ווערן מיט גרויס אינטערעס, און אייערע באַמערקונגען אין נאַם וועלן פאַרצייכנט ווערן פון אַ שליח פון ק. ק. ק. וואָס אין איצט פאַר דעם צוועק אין לאַקאַמב. מיר וועלן מער ניט דולדן קיין פאַרלומדונגען פון אייך. אויב איר פירט זיך אויטער אַזוי אויף, וועט איר שווער באַשטראָפט ווערן. אייער געשעפטס פּלאַץ און אייער היים וועלן פאַרברענט ווערן בין צום גרונט. איר וועט זיין צופרידן צו פאַרלאָזן לאַקאַמב״ . . .

דער בריוו איז אונטערגעשריבן: דער סעקרעטאַר, לאַקאַל קו־קלוקס קלען.

מר. האַלפּין, דער הויפּט פון דער צייטונג האָט אין אַ אינטערוויו דערקלערט, אַז ער וועט ווייטער באַקעמפן דעם קלען. דאָך נעמט ער דעם בריוו ערנסט,— ״די חברה לייט זיינען אויף אַלץ פייאיק״,— האָט ער באַמערקט, — און ער האָט זיך דערפאַר געווענדעט צו דער פּראָווינציאַלער פּאָליציי, אַבערגעבנדיק דערביי איר אַ ליסט פון די נעמען פון די קלען מיטגלידער אין לאַקאַמב. אין דער־דיר, וועלכע דער צייטונג האָט זיך באַמיט אויסצוגעפינען. אין אַרעסט אין פאַרבינדונג מיט דעם בריוו איז דערוואַרטעט.

9 פאַרוואונדעט אין פאַרקער עקסידענטן אויפן ביטש וועג און אין שטאָט

נייַן פּערזאָן זיינען פאַרוואונדעט געוואָרן נעכטן אין פאַרקער׳ עקסידענטן אויפ׳ן ווינניפּעג־ביטש וועג און אויף די נאַסן פון שטאָט, און צוויי פון זיי זיינען אין אַן ערנסטן צושטאַנד.

די ערנסט פאַרוואונדעטע זיינען מיס קערי וואַסני, 161 דזשיימס סטרים, און קענעט מעקאַרמיק, 7 יאָר, פון 323 וויק־טאָר סטרים.

זעקס פון די זיינען פאַרוואונדעט געוואָרן אויפ׳ן ווינניפּעג ביטש וועג, אַרום מידלטשווירטש, וועגן אַן אָוטאָמאָביל אין וועלכן מיס וואַסני איז געפאָרן, האָט זיך צוזאַמענגעשטויסן מיט׳ן טראַק פון מר. אברהם גרינבערג, 742 פּלאָרא עווע., אַרום 10,30 לעצטן אונט. צוזאַמען מיט מיס. וואַסני זיינען געפאָרן מיס קעי שאַנדר, מרס. אַנא מאַנסאָוני און מיס ראָזא מאַנסאָוני, און מיט מר. א. גרינבערג איז געפאָרן באַד טשיימבערס. אויסער מיס וואַסני זיינען אַלע אויסגערעכנט לילט פאַרוואונדעט געוואָרן. מר. גרינבערג איז אָפּגעפירט געוואָרן אין סט. דזשאָזעפס האָספּיטאַל, אָבער ער איז באַלד אַרויסגעלאָזן געוואָרן.

קענעט מעקאַרמיק איז אומגעוואָרפן געוואָרן פון אַן אָוטאָמאָביל, ווען ער האָט זיך געשפּילט אין נאַס. זיין לאַנג איז אַ גאַנץ ערנסט.

צוויי זיינען אומגעוואָרפן געוואָרן פון זייערע וועלאָסיפּעדן אין נאַס, — לי וואַהייס, א. כינגעזער און ערנעסט פּיערפאַנטס. ביידנס לאַנג איז ניט ערנסט.

״דאַר היום״ און ״פאַלאַשטין״ אָפּגעשטעלט פון א״י רעגירונג

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך ״איטאַ״)

ירושלים, יוני 9 (איטאַ). — די העברייאישע צייטונגען ״דאַר היום״ און די אַראַבישע צייטונגען ״עלדזשאַמיאַ״ און ״פאַלאַשטין״, זיינען אָפּגעשטעלט געוואָרן ביז אַ ווייטערדיקער פאַרדענונג.

דער באַפעל וואָס דער ״דאַר היום״ האָט באַקומען גיט ניט אָן די אורזאַך פאַר׳ן אָפּשטעל פון דער צייטונג. אויף וויפל ס׳איז אָבער שייך די אַראַבישע צייטונגען, געפינט די ״אַיטאַ״ אויס, אַז זיי זיינען אָפּגעשטעלט געוואָרן פאַר ״דרוקן אויפרייצדיקע אַרטיקלען. אויסגערעכנט אויף אַרויסרופן אַ אָבע געפילן״.

——(:״:)——

אַנב - אורחא

פון מאַרק

דער שלום־עליכם אָוונט

די פאָלקס־ביבליאָטעק האָט געהאַט דאָס מזל צו פאַרבאַפן די חזקה פון דיי שלום־עליכם יאָרצייט פייערונגען ביי אונז אין שטאָט. דאָס איז אַ מזל, ווייל דורכפירן אַ שלום־עליכם אָוונט איז אַן אַנגענעמע זאַך.

און מען איז טאַקע זיכער מיט אַ דער־פאָלג. מען דאַרף אפילו דערצו ניט האָבן קיין ״פּראָמינענטע רעדנער״ : שלום־עליכם אַליין איז געווען אָנצופילן פּראָגראַמען פאַר צענדליקער אָוונטן.

און שלום־עליכם׳ען קאָנט איר פאַרלייענען וויפל איר ווילט, — אפילו ווען איר זייט ניט פון די בעסטע לייענער, דער עולם וועט זיך ניט נודיען.

איר קאָנט אפילו פאָרלייענען די זעלבע זאַך עטלאַכע מאָל נאָכאַנד : אַזאַ צווייבער האָט ער׳ דער דאָזיקער שלום־עליכם, — מען זעטיקט זיך מיט אים קיינמאָל ניט אָן. איר מאָגט זיך וויסן זיינע אַ זאַך אויף אויסווייניק, אָבער יעדן מאָל וואָס איר לייענט אים אַרעך הערט אים ווידער, פאַרשאַפט ער אייך ווידער פאַרגענינן.

אַזאַ מזל ביי אידן האָט אפשר נאָר ״דאָס בוך פון אַלע ביכער״, די ביבל.

נישקשה, שלום־עליכם קאָן אַלעמאָל און אומעטום זיין שטעטל אַליין באַשטיין. צווישן אידן וועט ער קיינמאָל ניט פאַרפאַלן ווערן.

**

דאָס מאָל (לעצטן דאָנערשטאָג אָוונט) איז דער יאָרצייט אָוונט געפייערט געוואָרן מיט שלום־עליכם׳ען אַליין כמעט, מיט דער אויספירונג פון זיין ״גרויסן געוויסן״.

די זאַך אַליין איז ווייט ניט פון שלום־עליכם׳ס בעסטע. דערצו באַשטייט זי נאָך פון פינף אַקטן, און וואָס איז נאָך ערגער, פון פיר אַנטראַקטן, — און אַז אַנטראַקטן עסן אויף די אַקטן ביי אַ אידישער פאַרשטעלונג, דאַרף מען דאָך אייך ניט דערציילן . . .

און דאָך איז ניט נויטיק צו ריידן פיל וועגן דעם, צי די זאַך איז גוט אויפגעפירט געוואָרן, צי ניט.

איר קאָנט זיין זיכער, אַז דער עולם האָט הנאה געהאַט. ער האָט אפילו געדולדיק אַריבערגעטראָגן די לאַנגע אַנטראַקטן.

עס האָט נערדעט, פאַרשטייט איר מיך, שלום־עליכם. און אַז שלום אַליכם זאָגט עפּעס, וועט דער עולם עס מיט פאַרגעניגן אויסהערן, ווי דאָס זאָל ניט געזאָגט ווערן.

דער עולם איז געווען אין אַ געהויבענער שטימונג, כאָטש אַ סך ווייסן די זאַך כמעט אויף אויסווייניק.

עס האָט געהערשט אַ יום־טוב׳דיקע שטימונג : ״עמך״ האָט זיך באַגעגנט מיט זיין באַליבטן קינסטלער און קיינעם איז אפילו ניט געלעגן אין זינען צו צוקוקן זיך שטאַרק צו די מעלות אָדער די פעלערן פון די שפּילער אויף דער בינע.

**

איך האָב אַמאָל געזען ״דאָס גרויסע געוויסן״ אין מאַרעס שוואַרצעס קונסט טעאַטער.

די זאַך איז דאָרט, נאַטירלאַך, אויסגעפירט געוואָרן אויף אַ קינסטלערישן שטייגער. דאָן האָט אין דער אויספירונג אויך אַרויסגעשיינט, כאָטש אין אַ קליינער ראָל, דער גרויסער אידישער קינסטלער׳ דער (וועלכער איז איצט אוועק צו דער רייבערער גויאישער וועלט), מוני ווייזנ׳ס פרייזנ.

דאָך האָב איך ניט געטראַכט וועגן פירן פאַראַלעלן און פאַרגלייכן. איך בין ניט געווען אַנטוויט פון די פעלערן, וואָס אונזערע יונגע, אומערפאַרענע אַמאַטאָרן האָבן אָפט געמאַכט, ניט געקוקט אויף זייער ערנסטער באַציאונג צו דער זאַך : איך האָב פּשוט הנאה געהאַט, און עס האָט זיך מיר ניט געגלוסט צו גריבלען זיך.

איך מוז אָבער מאַכן אַמוויניקסטנס אין אַנטשולדיגונג: י. פרידענס פּעראַנטיקאַציע פון׳ם הויפּטעלד פון דער קאָמעדיע שימעלע סאַראָקער, איז געווען מער ווי געלונגען. ער איז אין דער ראָל אָפט געווען פיל מער ווי אַן אַמאַטאָר, — און דאָס איז געווען זיין פערזענלאַכער בייטראַג צום דערפאָלג פון׳ם שלום־עליכם אָוונט.

אָבער אַ גוט ווערט מוז אויך געזאָגט ווערן פאַר די איבעריקע אַנטיילנעמער, וואָס האָבן מער אָדער ווייניקער דערפאָלגרייך געשפּילט זייערע ראָלן, און וועלכע האָבן אין אַלע פאַלן אַרויסגעצייגט אַן ערלאַכע אַנשטריינגונג בייצוטראָגן זייער חלק, אויף וויפל זייערע נאָך יונגע כחות האָבן זיי דאָס דערלויבט.

**

צום דערפאָלג פון׳ם אָוונט האָבן נאָך אויך פיל בייגעטראָגן די עטלאַכע וואָרי־מע, האַרציקע ווערטער פון׳ם ערן־גאַסט, זלמן ריזין.

פאַר אַזאַ מענשן ווי זלמן ריזין, פאַר וועמען אידישע שפּראַך און אידישע ליטעראַטור זיינען די קווינט־עסענץ פון זיין לעבן, איז ניט שווער צו זאָגן אַ פּאָר וואָרטן ריכטיק ווערטער וועגן שלום־עליכם׳ען, וועלכער האָט אויפגעטאָן פאַר דעם קיום פון דער אידישער שפּראַך און פאַר׳ן וואוקס פון דער אידישער ליטעראַטור, מער ווי ווער ס׳איז אַנדערש.

אָבער זלמן ריזין איז דאָ באַוואוינן אויך אויף פון אַן אַנדער געביט : דאָ, אין אַ ווייטן לאַנד און אַ פרעמדן לעבן, האָט ער זיך באַגעגנט מיט דעם זעלבן כח פון שלום־עליכם צו באַווירקן מיט לי־בע צו דער אידישער שפּראַך און צו דעם אידישן פאָלקס לעבן, — און ער האָט הערפילט אין אים די בריק צווישן ווילנע און ווינניפּעג.

אַראַבער וועלן הינגעריכטעט ווערן באַלד

קאַראָנערס דזשורי געפינט גאָרנישט ניט אויס וועגן באַראַן מאָרד

די קאָראָנערס דזשורי, וואָס האָט פרייטאָג אויסגעפאָרשט דעם מאָרד פון וואַסיל באַראַן, וועלכער איז געפונען געוואָרן אַ דערשאָסענער זיין היים מיטוואָך ביינאַכט, מאַי 28טן, — האָט אַן אויסגעטראָגן ״אַן אָפּענעס אורטייל״, ניט געפינענדיק קיין לייזונג פון דער מאָרד געהיימניש.

דער הויפּט ערות איז געווען די פרוי פון דעם דערמאָרדעטן, וועלכע איז פאַרהאַלטן געוואָרן פון דער פּאָליציי גלייך נאָכ׳ן מאָרד און איז פון דאַן אָן ניט אויפגעקומען. אויסער צו דער לויה, אין אַ רואיקער שטימע האָט די 39־יאָריקע אַלמנה ווידער דערציילט די באַקאַנטע געשיכטע פון דעם, ווי זי האָט אַנטדעקט דעם מאָרד צוריקערנדיק זיך פון אַ קירך פאַראַמאָלונג שפּעט אין אָוונט. ווען זי איז אַוועק, האָט זי נאָר מאַן געלאָזן אין אַ גוטער שטימונג, לייענדיק אַ ציטונג אין קיך.

זי האָט נאָך אַמאָל באַשטעטיקט, אַז הונדערט דאָלאַר האָט געפעלט אין איר האַנט־טאַש וואָס איז געווען אין איר שלאָפצימער. אויף דעם קרייד־פאַרהער פון׳ם פּראָקוראָר, מר. מאַפּאַט, האָט זי צוגעגעבן, אַז זי און איר מאַן זיינען געשלאָפן אין באַזונדערע צימערן פון לעצטן זומער אָן.

ווען דעם פאַרשוואונדענעם רעוואָלווער וואָס זיי האָבן געהאַט אין הויז האָט זי דערציילט, אַז פאַר קריסמעס איז זי אַוועקגעפאָרן אויף אַ רייזע, און דער מאַן האָט אים דאַן ביי איר צוגענומען. ווען זי איז געקומען צוריק, האָט ער איר געזאָגט, אַז ער האָט דעם רעוואָלווער ביי זיך אין צימער. זי האָט אים מער ניט געזען ביז עטלאַכע וואָכן פאַר׳ן מאָרד.

נאָך אַ פאַרהער שבת אינערדפרי, איז מרס. באַראַן אויסגעלאָזן געוואָרן פריי, נאָכדעם ווי זי איז 10 טאָג געווען פאַרהאַלטן פון דער פּאָליציי.

בריוו־קאַסטן

אַלבערטאַ נאָמינירט היינט קאַנדידאַטן פאַר פּראָווינציעלע וואַלן

קו קלוקס קלען בריוו סטראַשעט מיט נקמה אַרויסגעבער פון צייטונג אין לאַקאַמב, אַלבערטאַ

9 פאַרוואונדעט אין פאַרקער עקסידענטן אויפן ביטש וועג און אין שטאָט

״דאַר היום״ און ״פאַלאַשטין״ אָפּגעשטעלט פון א״י רעגירונג

אַרבעטס לאַגע אין קאַנאַדע פאַרבעסערט געוואָרן אין אַפּריל

ווירקונג פון קאַראַלס צוריקער אויף אידישער לאַנג אומבאַשטימט

ס׳איז דאָ היינט כשר׳ע פלייש, אָבער קיינער ווייסט ניט וועגן מאָרגן

ענגלאַנד זוכט זיי צופרידן שטעלן אַראַבישע פאָדערונגען פאַרהיטנדיק אידישע רעכט

בודאַפּעסטער געריכט פאַרורטיילט אַנטיסעמיטישן רעדאַקטאָר צו טורמע

3 אַראַבער וועלן הינגעריכטעט ווערן באַלד

קאַראָנערס דזשורי געפינט גאָרנישט ניט אויס וועגן באַראַן מאָרד

דער הויפּט ערות אין דער מאָרד פון וואַסיל באַראַן

פּרעמיער מאניו פון רומעניע

דאָס אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS